

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

Adres: Oude Kijk in 't Jatstraat 23

Status: Beeldbepalend

Periode: veldwerk 8-2-2005

Onderzocht door: T. Tel., F. van der Waard, R. de Vries (veldwerk); H. Wierts (archieffonderzoek).

Auteur: F. van der Waard

Datum: Maart 2008 Groningen, toevoeging afbeeldingen 20 mei 2009

Opmerkingen: de verdiepingen en de zolder zijn niet bezocht.

Inleiding

Deze bouwhistorische verkenning is uitgevoerd in het kader van het project Bouwhistorische inventarisatie en verkenning van de binnenstad van Groningen. Dit is het eerste project in het kader van de cultuurhistorische inventarisatie van het hele grondgebied van de gemeente Groningen die tot doel heeft de cultuurhistorische kwaliteiten in beeld te brengen.

De bouwhistorische verkenning bevat een korte schets van de bouwgeschiedenis van het pand, een beschrijving van het interieur en het exterieur en een waardestelling. Het onderzoek richt zich in hoofdzaak op het gebouw zelf, waarbij in beperkte mate gebruik is gemaakt van schriftelijke bronnen en oud kaartmateriaal. De bouwgeschiedenis wordt daarom in hoofdlijnen weergegeven. Ook is het mogelijk dat achter voorzetwanden en verlaagde plafonds oudere constructies en interieur-afwerkingen verborgen zitten.

Voor het onderzoek van de bouwgeschiedenis is gebruik gemaakt van het bouwdoosje van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen.

SITUERING EN STRUCTUUR

Oude Kijk in 't Jatstraat 23 staat op een ondiep perceel aan de oostzijde van de Oude Kijk in 't Jatstraat. Het huis bestaat uit een nagenoeg vierkant voorhuis (ca. 5,2 x 6,5 m) en een daaraan vastgebouwde smallere achtervleugel (4 x 3,5 m). Aan de achterzijde bevindt zich een keukenaanbouwje met een plat dak. Het voorhuis heeft een kelder en drie bouwlagen met een afgeplat schilddak en aan beide zijden mandelige muren. De achtervleugel heeft een kelder en drie bouwlagen met een zadeldak waarvan de nok haaks op de straat ligt.

Gedeelte van de kadastrale minuut uit omstreeks 1830 met daarop aangegeven de moderne huisnummering.

Het huis werd in de late 19de eeuw met een derde bouwlaag en een schilddak opgehoogd en van een nieuwe voorgevel voorzien. De gevel kreeg een winkelpui. Het is niet duidelijk in hoeverre er van de bestaande bouwsubstantie gebruik is gemaakt of dat het huis geheel nieuw is opgetrokken. In analogie met andere huizen in de straat lijkt het waarschijnlijk dat men een verdieping op de bestaande bouwsubstantie heeft gezet zoals bij Oude Kijk in 't Jatstraat 31. Het huis had een kelder die in 1894 als woonkelder aangeduid werd.

In 1920 werd het aanbouwtje op de binnenplaats verhoogd en vergroot en als keuken ingericht.

In 1925 had een verbouwing van het pand plaats onder leiding van architect Henri Rots. De winkel kreeg een art-decopui en de ingang werd van de rechterkant naar de linkerkant verplaatst. Omdat de trap ook naar de andere kant verplaatst moest worden, werd de indeling van de verdieping aangepast. De winkel kreeg een plafond van plaatmateriaal met geometrische vormen die een eigenaardige art-deco-compositie vormen. Ook kreeg de winkel tegelwanden in art-decostijl.

De kelder en de winkelvloer werden van gewapend beton gemaakt.

In 1940 werd de indeling van de verdiepingen aangepast.

BESCHRIJVING

gevels

De voorgevel is een drielaagse lijstgevel van drie traveeën breed die is opgetrokken met dunne rode baksteentjes in normaal kruisverband. De gevel dateert uit de tweede helft van de 19de eeuw maar de kroonlijst is in 1920 vernieuwd.

De begane grond heeft een winkelpui die in de huidige vorm uit 1925 stamt. Aan de linkerkant zit een portiekje met links de deur naar de bovenwoning en rechts de deur naar de winkel. Dit zijn de oorspronkelijke deuren uit 1925.

Daarnaast bevindt zich een etalage die iets terugligt ten opzichte van de rooilijn. In de borstwering van de etalage zitten twee tweelichtskeldervensters. De hoekpenanten en de bovenrand van de pui zijn versierd met geometrische motieven.

De eerste verdieping heeft drie T-vensters met gekorniste stucwerkornelijsting. Aan de bovenzijde van de vensters zit een neorenaissance stucwerkversiering.

Een horizontale stucwerklijst vormt de afscheiding tussen de eerste en tweede verdieping.

De tweede verdieping heeft drie T-vensters met stucwerkornamenten. Bij de tweede verdieping is de stucwerkornamenten eenvoudiger dan bij de eerste verdieping. Aan de onderzijde van de vensters zitten neorenaissance stucwerkversieringen.

Het raamhout van de vensters op beide verdiepingen is recent vernieuwd.

De gevel wordt afgesloten door een houten kroonlijst die in het midden onderbroken wordt door een dakkapel. De kroonlijst heeft vrij strakke consoles en dateert zoals gezegd uit 1920.

De dakkapel heeft een eenvoudige kroonlijstje.

Gedeelte van het winkelinterieur met betegelde wanden in diverse kleuren en patronen.

beschrijving per bouwlaag

Op de begane grond is een winkelruimte die de begane grond van het voorhuis en de smallere aanbouw in beslag neemt. Aan de linkerkant bevindt zich een trapopgang.

De winkel heeft een plafond van plaatmateriaal (?) met geometrische vormen die een eigenaardige art-déco compositie vormen.

De winkel heeft tegelwanden van vlakken gele en blauwe tegels met omrandingen van zwarte tegels. De blauwe vlakken vormen een soort hoge lambrisering. Daarboven zitten gele vlakken. De wanden worden afgesloten door een brede lijst van zwarte tegeltjes. Aan de linkerkant aan het begin van de zijmuur van de aanbouw zit een haardpartij uit 1925. De zwart betegelde haard heeft gele tegels die een decoratief patroon vormen.

In de kleine keukenaanbouw bevindt zich een blauw geschilderde lambrisering versierd met rode geometrische patronen.

Het geheel met zijn primaire kleuren en zwart en wit en geometrische vormen is bewust vorm gegeven in een art-décostijl.

De schoorsteenmantel in de winkel met omliggend tegelwerk.

De verdiepingen zijn niet bezocht.

kapconstructie

De zolder is niet bezocht.

Tekeningen uit 1940 suggereren dat het afgeplatte schilddak van het voorhuis een borstwering heeft en een constructie met spanten met kreupele stijlen en gordingen. De smalle achtervleugel had A-spanten met kreupele stijlen en gordingen. Dit zal vermoedelijk inderdaad zo uitgevoerd zijn want een dergelijke constructie past goed bij de datering van de voorgevel.

WAARDESTELLING

Oude Kijk in 't Jatstraat 23 heeft stedenbouwkundig positieve monumentwaarde omdat het onderdeel is van een bouwblok met in aanleg 16de - en 17de-eeuwse percellering en bebouwingsstructuur die nog enigszins bewaard zijn gebleven. Het huisje met de vierkante plattegrond en mandelige muren is kenmerkend voor de historische bebouwing van de Oude Kijk in 't Jatstraat.

Het bouwvolume heeft positieve monumentwaarde als een mogelijk 17de- of 18de- eeuws dwars huisje dat aan het eind van de 19de eeuw verhoogd werd en van een schilddak voorzien.

De voorgevel heeft als laat-19de-eeuwse lijstgevel met een art-deco winkelpui uit 1925 positieve monumentwaarde. Bovendien is de voorgevel onderdeel van een historische straatwand.

Het casco heeft mogelijk positieve monumentwaarde. De ouderdom van de kern is onduidelijk. Naar analogie met andere kleine pandjes in de straat kan er een 17de-eeuwse of 18de-eeuwse kern zijn met een ophoging uit de tweede helft van de 19de-eeuw. Van een eventuele 17de- of 18de-eeuwse kern kunnen resten muurwerk, en mogelijk ook balken behouden gebleven zijn. Ook is het mogelijk dat gebruik is gemaakt van bestaande zijmuren van 17de-eeuwse burenen. Het een en ander zou nader onderzocht moeten worden. De kap uit de tweede helft van de 19de eeuw heeft ook positieve monumentwaarde.

Het interieur van de winkel met het geometrische plafond en de tegelwanden in primaire kleuren is tezamen met de pui in een art-deco stijl ontworpen en heeft hoge monumentwaarde. Dergelijke winkelinterieurs zijn betrekkelijk zeldzaam. Het is niet bekend wat er aan interieuronderdelen op de verdiepingen bewaard is gebleven.

AANBEVELINGEN

Bij eventuele verbouwingen is een bouwhistorische waarneming gewenst om te kijken in hoeverre er een oude kern (zijmuren, balklagen) van één of twee bouwlagen aanwezig is.

BIJLAGE: Uittreksel uit het bouwdoosier van de dienst RO/EZ van de gemeente Groningen.

Adres : **Oude Kijk in 't Jatstraat 23**
Bouwdoosiernummer : B 2378
D.IV. bezoek : 2 november 2004

1894

J. Allen krijgt een vergunning voor het maken van een afwatering van de woonkelder van het pand naar het riool van de gemeente of naar de Noorderhaven.

1920

H. Kloostra krijgt een vergunning voor het verhogen en vergroten van de bergplaats op de open grond en het bestemmen en inrichten hiervan tot keuken. Daarnaast krijgt H. Kloostra een vergunning voor het vernieuwen van de lijstgoot tegen de voorgevel.

1925

Het pand bevat een woning met winkel. H. Bulk krijgt een vergunning voor het wijzigen van de indeling ter vergroting van de winkel, het maken van een winkelpui in de voorgevel en het bouwen van een privaat achter het gebouw, alsmede het aanbrengen van een kelder- en winkelvloer van gewapend beton. Later dit jaar krijgt H. Bulk een vergunning om het bouwplan gewijzigd uit te voeren. De wijziging bestaat uit het verplaatsen van de ingang van de winkel en die van de bovenwoning en het veranderen van de indeling op de eerste verdieping. Henri Rots is de architect van het bouwplan.

1926

H. Bulk krijgt een vergunning voor het verrichten van enige herstellingen aan de voorgevel.

1935

L. Houttuin (fotograaf) krijgt een vergunning voor het plaatsen van een reclamelichtbak tegen de voorgevel.

1940

Mevr. T. Bulk – Talens krijgt een vergunning voor het wijzigen van de indelingen op de verdiepingen en het plaatsen van een privaat op de tweede verdieping. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid. Wildeboer en Overzet zijn de architecten van het bouwplan.

H. Wierts